

شریعتی سبزواری، محمدباقر، ۱۳۱۹ -

ضرورت قیامت از نظر عقل و دین/ محمدباقر شریعتی سبزواری. - قم: مؤسسه بوستان

کتاب (مرکز چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم)، ۱۳۹۹.

۱۴۴ ص. - (مؤسسه بوستان کتاب؛ ۲۷۹۵) (کلام و عقاید. عقاید)

ISBN 978-964-09-2181-4

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.

کتاب‌نامه: ص. [۱۴۳] - ۱۴۴؛ همچنین به صورت زیرنویس.

۱. رستاخیز. ۲. رستاخیز - جنبه‌های قرآنی. الف. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه

علمیه قم. مؤسسه بوستان کتاب. ب. عنوان.

۲۹۷/۴۴

BP ۲۲۲/۵

شماره کتاب‌شناسی ملی: ۷۲۸۱۲۷۵

۱۳۹۹

موضوع: عقاید (کلام و عقاید)

گروه مخاطب: تخصصی (طلاب و دانشجویان)

شماره انتشار کتاب (چاپ اول): ۲۷۹۵

مسلسل انتشار (چاپ اول و بازچاپ): ۷۵۱۲

ضرورت قیامت از نظر عقل و دین

دکتر محمد باقر شریعتی سبزواری

www.ketab.ir

www.ketab.ir

www.ketab.ir

بوستان کتاب

ضرورت قیامت از نظر عقل و دین

- نویسنده: دکتر محمدباقر شریعتی سبزواری
- ناشر: مؤسسه بوستان کتاب
- لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپخانه مؤسسه بوستان کتاب
- نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۹ • شمارگان: ۵۰۰ • بها: ۲۳۰۰۰ تومان

تمامی حقوق نشر مکتوب و الکترونیک اثر متعلق به مؤسسه بوستان کتاب است

printed in the Islamic Republic of Iran

❖ دفتر مرکزی: قم، ح شهدا (صفائیه)، ص ب ۹۱۷ / ۳۷۱۸۵، تلفن: ۷-۳۷۷۴۲۱۵۵ / ۳۷۷۴۲۱۵۴، تلفن بخش: ۳۷۷۴۳۴۲۶
❖ فروشگاه مرکزی: قم، چهارراه شهدا (عرضه ۱۲۰۰۰ عنوان کتاب با همگاری ۱۷۰ ناشر)
❖ فروشگاه شماره ۲: تهران، خیابان انقلاب، بین وصال و فلسطین، پلاک ۹۵۱، تلفن: ۶۶۹۶۹۸۷۸
❖ فروشگاه شماره ۳: مشهد، چهارراه خسروی، مجتمع پاس، جنب دفتر تبلیغات اسلامی شعبه خراسان رضوی، تلفن: ۳۲۲۳۳۶۷۲
❖ فروشگاه شماره ۴: اصفهان، چهار راه کرمانی، جنب دفتر تبلیغات اسلامی شعبه اصفهان، تلفن: ۳۲۲۲۰۳۷۰
❖ فروشگاه شماره ۵ (رنجین کمان، فروشگاه کودک و نوجوان): قم، چهارراه شهدا، نیش خیابان ارم، تلفن: ۳۷۷۴۳۱۷۹
اطلاع از تازه های نشر از طریق پیام کوتاه (SMS)، یا ارسال شماره همراه خود به ۱۰۰۰۲۱۵۵ و یا ارسال درخواست به:

پست الکترونیک مؤسسه: [E-mail:info@bustaneketab.com](mailto:info@bustaneketab.com)

جدیدترین آثار مؤسسه و آشنایی بیشتر با آن در وب سایت: www.bustaneketab.com

با قدردانی از همکاری که در تولید این اثر نقش داشته اند:

- اعضای شورای بررسی آثار • ویراستار: محمدرضا منصفی
- اصلاحات حروفنگاری: اکرم صادقی و حسین محمدی • صفحه‌آرا: احمد مؤتمنی
- نمونه‌خوانی: مهدی سهرابی • کنترل فنی صفحه‌آرایی: سیدرضا موسوی منش
- مدیر گروه هنری: مسعود نجابتی • طراح جلد: محمود هدایی • اداره آماده‌سازی: حمیدرضا تیموری
- اداره چاپخانه: مجید مهدوی، ناصر منتظری و سایر همکاران لیتوگرافی، چاپ و صحافی • مدیر تولید: عبدالهادی اشرفی
- رئیس مؤسسه
محمدباقر انصاری

فهرست مطالب

۹	مقدمه
۱۳	امکان رستاخیز
۱۹	ضرورت و امکان معاد
۲۲	مفهوم لغوی و اصطلاحی معاد
۲۴	آفرینش جهان و ضرورت رستاخیز از نظر عقل و دین
۲۴	دلیل یکم: گستردگی آفرینش با نیستی نمی‌سازد
۲۵	قدرت و حکمت
۲۶	شگفتی‌های جهان رصدپذیر
۲۸	توده‌های متراکم سدیم
۳۰	مثال نخست: بسیج همه نیروها و جنگ بزرگ
۳۱	مثال دوم: ماشین‌های غول‌پیکر
۳۵	دلیل دوم: رستاخیز، نقطه پایان تکامل عمومی
۳۹	دلیل سوم: کاروان هستی به سوی ابدیت
۴۶	حشر کلی از نظر قرآن
۵۲	رابطه رستاخیز و انسان

ضرورت قیامت از نظر عقل و دین

- ۵۲ یکم: فطری بودن جهان و اسپین
- ۶۴ دوم: رستاخیز یا واکنش اعمال
- ۶۴ الف) غرایز سرکش
- ۶۶ ب) انسان و آزادی
- ۶۷ ج) عمل و عکس العمل
- ۶۹ سوم: هدف، مقدمات را می طلبد
- ۷۴ چهارم: آرمان‌های بی‌نهایت
- ۸۰ پنجم: لزوم برقراری امتیاز میان نیکوکاران و تبهکاران
- ۸۵ لزوم رستاخیز از نظر قرآن
- ۸۶ الف) ابدیت، مقصد نهایی آفرینش است
- ۸۸ ب) لزوم معاد از نظر فلسفه آفرینش
- ۹۱ نظام موقت الهام‌بخش ابدیت
- ۹۴ بازگشت امور به سوی خدا
- ۹۸ ج) معاد و عدل الهی
- ۱۰۰ د) ضرورت تجلی صفات جلال و جمال الهی
- ۱۰۲ دیدگاه‌های مختلف در چگونگی رستاخیز انسان
- ۱۰۲ حیات بازپسین در نگرش‌های مختلف
- ۱۰۴ دیدگاه‌ها و نظریه‌پردازی‌ها
- ۱۰۵ معاد و نظریات متضاد
- ۱۰۶ ۱. منکران معاد و رستاخیز
- ۱۰۸ ۲. اعاده بعد از فنا
- ۱۰۹ ۳. بازگشت انسان‌ها به سوی خدا

فهرست مطالب

- ۱۱۰..... ۴. بازگشت ارواح به سوی خدا
- ۱۱۱..... ۵. چگونگی معاد از دید فیلسوفان
- ۱۱۳..... ۶. بازگشت ارواح با کیفیت جسمانی
- ۱۱۴..... ۷. خلق جدید
- ۱۱۵..... ۸. تناسخی‌ها چه می‌گویند
- ۱۱۸..... انواع تناسخ
- ۱۱۹..... تناسخ مجازی
- ۱۲۳..... ۱. عقب‌گرد ممکن نیست
- ۱۲۶..... ۲. نبود موازنه بین مردگان و نوزادان
- ۱۲۶..... الف) ازدیاد جمعیت بشر
- ۱۲۷..... ب) مرگ‌های غیرطبیعی
- ۱۲۹..... ۳. تکرار بیهوده و بی‌حاصل
- ۱۳۱..... الف) اخبار بشر مصون از خطا نیست
- ۱۳۲..... ب) خبرهای درست «مدیوم» علل مختلفی دارد
- ۱۳۴..... تناسخ از نظر قرآن و حدیث
- ۱۳۸..... ریشه‌یابی اعتقاد به تناسخ
- ۱۴۰..... نظرهای ضد و نقیض در تناسخ
- ۱۴۳..... کتاب‌نامه

مقدمه

در این نوشتار، امکان وجود و ضرورت قیامت از نظر عقل و لزوم عینیت یافتن آن از نظر عقل و علم بررسی می‌شود. یکم: هنگامی که یک حقیقت از نظر علم و عقل ضروری و موجودیت آن در ظرف خارج امکان پذیر باشد و دلیلی بر عدم امکان وقوع آن در میان نباشد، دلایل عقلی و نقلی، تمام‌قد به لزوم وقوع آن در ظرف خارج تحت شرایط خاص و موعد مشخص آن برمی‌خیزند. بی‌گمان چنین حقیقت آرمانی و عقلانی پس از مهیاشدن مقدمات و فراهم شدن مقتضیات و علل و اسباب در آینده نزدیک یا دور، مطابق میعاد الهی^۱ و سیر طبیعی و تکاملی جهان، عینیت خواهد یافت، زیرا عقل و حکمت، شریعت، فطرت، وجدان آگاه بشریت و احساس ابدیت خواهی بشر چنین ایجاب می‌کند و شواهد طبیعت و نوامیس خلقت و اخبار غیبی از ماورای طبیعت همگی شاهد صادق و گویا بر تحقق آن در آینده هستند و ادیان الهی هم به زبان عناصر پاک و

۱. «إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ» (آل عمران، آیه ۹).

بانیان صادق و مکتوب‌های متواتر آسمانی بر لزوم و حدوث آن تأکید می‌کنند و گواهی می‌دهد که اگر فرضاً چنین امری اتفاق نیفتد، زندگی کنونی افراد انسانی، پوچ و آمیخته با دشواری‌های جانکاه بی‌ثمر خواهد شد، زیرا نوش و نیش در تمام ادوار زندگی آدمی باقی و موجود است و برای بیشتر انسان‌ها، زندگی مادی با انهدام آن پس از مرگ، سیمای تحمل‌ناپذیری پیدا خواهد کرد و رنج‌ها و مصائب ناگوار زندگی بی‌دینانی چونان صادق هدایت‌ها را به انتحار خواهد کشانید.

دوم: قرآن کریم (که در واقع کتاب راهنمای علم و عقل و عمل، حتی برای منکران است) این واقعیت را همچون مسائل اجتماعی و عقلانی دیگر به سبک تازه و زیبایی بیان می‌کند.^۱

مقصود نگارنده در این کتاب اثبات عالم پس از مرگ به کمک آیات قرآن نیست که آن مجال دیگری را می‌طلبد؛ هدف، هموار ساختن این راه و طبیعی و عقلانی نشان دادن آن در تمام اعصار برای همه انسان‌هاست؛ از این رو به دو نمونه از این نوع آیات اشاره می‌شود: ۱. «هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَانِ إِلَّا الْإِحْسَانُ»؛ آیا پاداش احسان و نیکی جز نیکی چیز دیگری است؟ تمام بشریت تابع هر مسلک و مرامی که باشند، اذعان می‌کند که این یک حقیقت وجدانی و عقلانی

۱. شبلی شمیم مادی لبنانی می‌گوید:

إِنِّي وَ أَنْ أَكْذَبُ كَفَرْتُ بِدِينِهِ هَلْ أَكْفَرُونَ بِمُحْكَمِ الْآيَاتِ

اگرچه من به دین محمد کافر، ولی آیا می‌توانم به آیات روشن‌گر قرآن کفر بورزم؟

است تردیدی در آن راه ندارد. ۲. «هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُوا الْأَلْبَابِ»؛ آیا کسانی که علم دارند با آنان که علم ندارند مساوی هستند؟ (استفهام انکاری است؛ یعنی هرگز). صاحبان لب و مغز و متفکران بشریت یادآور این موضوع اند.

سوم: اکنون به آیات قرآن صرفاً همچون راهنمای عقل و فطرت بنگریم، نه به اسم دلیل وحی؛ گرچه دین‌باوران می‌توانند از آن به شکل مضاعف بهره‌مند شوند. لیکن طبیعی نشان دادن و تقریب ذهن انسان بسیار جالب است.

در پایان از کارکنان کارآموده مجموعه وزین بوستان کتاب که در آماده‌سازی و چاپ و نشر این اثر تلاش کردند سپاس‌گزاری می‌نماییم.

دکتر محمدباقر شریعتی‌سبزواری